

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการการประปาหมู่บ้าน
ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้เขียน นางสาวสุฟ้า บันฑกุล

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ประหยัด	ปานตี	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนัส	สุวรรณ	กรรมการ
อาจารย์ ดร. ชูศักดิ์	วิทยากัด	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษากิจการการบริหารจัดการการประปาหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง ที่ประสบความสำเร็จต่างกัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบ (1) ปัจจัยของการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารการประปาหมู่บ้าน (2) การใช้ประโยชน์ระบบประปาหมู่บ้าน และ (3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชนผู้ใช้น้ำ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน องค์กรชุมชน และประชาชน ผสมผสานกับการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการใช้น้ำและการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ใช้น้ำ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางราชการในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางและวิธีดำเนินการจัดสร้างระบบประปาหมู่บ้านของกรมอนามัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย (1) แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้น้ำ (2) แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย (3) แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ดูแลระบบประปา ประธานคณะกรรมการประปาและผู้นำชุมชน (4) แนวคำถามในการสนทนากลุ่มคณะกรรมการประปา

การเลือกพื้นที่ศึกษา เลือกประปาหมู่บ้าน กรมอนามัย ชนิดประปาบาดาล ขนาดใหญ่ ที่มีอายุการดำเนินงานประมาณ 6 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และใช้เกณฑ์ “ ฐานะการเงินของกิจการ ” และ “ การบำรุงรักษา ” ในการคัดเลือกการประปาที่ประสบความสำเร็จแตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนาและสถิติไคสแควร์ นำข้อมูลมาประมวลกับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการแยกประเภทข้อมูล หาแบบแผนความสัมพันธ์และความหมายของข้อมูล อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารการประปาหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่ดี ประชาชนมีระดับการศึกษาสูง การมีเครือข่ายการเรียนรู้ การปกครองภายในชุมชนที่เป็นประชาธิปไตย ผู้นำชุมชนมีประสบการณ์และชื่อเสียง มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในระบบประปา ผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการคัดเลือก และตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ และการประปามีระดับความเป็นสถาบันสูง

ส่วนปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัญหาความยากจน การขาดการศึกษา มีการปกครองแบบอุปถัมภ์ ผู้นำชุมชนไม่มีความรู้และขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนา ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ภายในชุมชน ผู้ใช้น้ำไม่มีส่วนร่วมในการรับข่าวสารและการจัดการประปาหมู่บ้าน และมีการใช้กฎระเบียบในการบริหารจัดการน้อย

Independent Study Title	Factors Affecting Successful and Unsuccessful Management of Village Piped Water System : A Case Study of Amphoe Muang, Changwat Lampang		
Author	Ms. Sufa Bandhukul		
M.A.	Man and Environment Management		
Examining Committee :	Assoc. Prof. Prayad	Pandee	Chairman
	Prof. Dr. Manat	Suwan	Member
	Lecturer Dr. Chusak	Wittayapak	Member

Abstract

A Study of village piped water management has three objectives : (i) to study the factors affecting successful and unsuccessful management of village piped water system (VPWS) (ii) to study the performance of village piped water system and (iii) to study the user's participation in piped water management. The qualitative study on structural relationships among the official organization, community organization and the people was combined with the quantitative study on pattern of use and participation of the water users. In addition, documentary study from the official documents was incorporated. The methods of study were as follow : the questionnaire for the water users, the questionnaire for the public health officers, the interview guide for the operators and the community leaders, and the question schedule for focus group among the piped water system committee.

The sites of study were two villages in Amphoe Muang, Changwat Lampang with six-year experience in underground water system. The major criteria for choosing successful and unsuccessful management were financial and maintenance status.

Descriptive statistics and Chi-square test were used for quantitative data analysis, supporting with qualitative data. Interpretation of data was conducted in according to the conceptual framework and theories underlying the study.

The results of the study show that the factors affecting successful management of VPWS are proper socio - economic conditions, well educated people, learning network, highly experienced and honest leaders, resource persons with good knowledge in piped water system

technology, people participation in choosing and auditing the committee, and finally, high level of institutionalization of the management.

The factors leading to unsuccessful management of VPWS are poor and undereducated people, patronage system, weak leadership, lack of learning network in community development, lacking of resource person, absence of user participation of the water user, and weak operational rules.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University